

Vaktar- skipini loysa aftur

Hósmorg-
unin fer
antin Brimil
ella Tjaldur
út at hava
fiskiveiði-
eftirlit

Randi Jacobsen

Í eina viku hava bæði føroysku vaktarskipini ligið, tí Fiskiveiðieftirlitið noyddist at spara, men hósmorgunin klokkan 11 loysir annað skipið aftur.

Um tað verður Brimil ella Tjaldrið er avgerð ikki tikin um enn.

Hvussu verður við vaktarskipunum restini av árinum, er ógreitt, tí tað veldst um uppgávarnar.

Johan Simonsen, fulltrúi á Fiskiveiðieftirlitinu, fæst ikki at siga, um føroysku vakarskipini fara at hava nakran leiklut í móttøkuni av skipunum hjá Sea Shepherd.

Eingin annar enn politiið kann siga nakað um tað málið.

Fleiri eygleiðarar

Fiskiveiðieftirlitið hevur seks eygleiðarar umborð á Lafayette, og Fiskiveiðieftirlitið letur væl at samstarvinum við skipið.

Tólv eygleiðarar hevur Fiskiveiðieftirlitið samanlagt umborð á markelskipunum við Føroyar, og teir verða væntandi enn fleiri.

Innflutt skøra týnir alt

Føroyar mugu hava reglur fyri, hvørjar plantur verða fluttar inn, sigur Anna Maria Fosaa, leiðari á Náttúrugripasavninum

Fremmanda skøran er vøkur, men hon er vandamikil og køvir aðrar plantur. So nógv av hesi skøruni er at siggja við Tinghúsvegin í Havn

Mynd: Álvur Haraldsen

Randi Jacobsen

Fleiri plantur eru skrásettar, sum verandi vandamiklar á tann hátt, at tær týna aðrar plantur. Listin er ymiskur frá einum landi til annað, tí veður og vakstrarlíkindi avgera, hvussu ein planta trívast í landinum.

Felags fyri hesar plantur er, at tær eru innfluttar.

Nevnast kunnu lantan dúnurt, sum breiðir seg illa. Ein onnur er apublóman, sum upprunaliga kom til Føroya sum urtagarðsplanta og er farin sum eldur um alt landið.

Í islandi veksur lupinin vill. Tað ger hon ikki í Føroyum, men Anna Maria Fosaa, leiðari á Náttúrugripasavni-

num sigur, at starvsfelagar hennara uttanlands ávara, tí tann dagur kann koma, tá ið lupin fer at breiða seg í Føroyum.

Fleiri hóttanir

Anna Maria Fosaa nevnið eisini eina fuchsiu, sum kann fara at hótta hinar planturnar í Føroyum, tí hon ongan natúrligan figginda hevur í Føroyum, og ein onnur planta eitur gunnara, sum eisini er farin at gera um seg summastaðni.

Nýggjasta kenda hóttanin er ein skøra úr Kaukasus. Á látínskum eitur henda skøran alchemilla ‘mollis’.

Hon stavar úr Eystur-evropa og Asia og er haðani farin víðari. Í 1948 er hon á

fyrsta sinni skrásett sum villvaksandi í Stórabretlandi.

– Hon er heilt vist innflutt sum urtagarðsplanta og er seld fólk í handlum, sum selja blómur, sigur Jens-Kjels Jensen í Nólsoy, sum mælir til, at øll gera sitt til at beina fyri hesi plantu, tí hon týnir allan annan vøkstur og fer víða.

Tað skuldi heldur ikki verið neyðugt at innflutt nýggj sløg av skøru, tí vit hava onnur sløg frammanundan.

Breiðir seg sum ókrút

Tað er tó ikki sum at siga tað at sleppa av við hesa planturnar, tí hon hevur djúpar røtur og fræar nógv.

Anna Maria Fosaa er eisini hørm um, at henda

skøran er komin til Føroya, tí hon treingir allan annan vøkstur burtur. Hon hevur sæð skøruna í pottum í húsatúnum á grasvøllum, og líkt er eisini til, at fólk hava plantað hana út. Summa-staðni er hon sjálv farin út um urtagarðin, og hon kann eisini vera sloppin víðari tá ið fólk hava ruddað út í urtagarðinum.

Anna Maria Fosaa heldur at skøran úr Kaukasus er komin til Føroya fyri ikki so langari tíð.

Plantan er vøkur, men hon eigur ikki at fáa frið at vaksa her.

Mugu hava reglur

Tá ið ein fremmand planta fyrst er komin fyri seg í

Føroyum, er ikki lætt at beina fyri henni aftur.

– Vit mugu sjálvandi til at ansa betur eftir hvørjar plantur vit flyta inn og ikki lata plantur, sum kunnu kóva okkara plantur, koma inn í landið sigur Anna Maria Fosaa.

Flestu onnur lond java reglur sum forða fólk í at taka fremmandar plantur við sær heim. Hesar reglur eru eisini fyri hvar plantusølurnar kunnu innflyta av plantum.

– Slíkar reglur mugu vit eisini hava, sigur Anna Maria Fosaa.

randi@sosialurin.fo

Orðblindalærarar mugu inn í fólkaskúlan

Tað kann ikki góðtakast, at orðblindir fólkaskúlanæmingar verða vístir til kvøldskúlan, skrivar Herálvur Jacobsen, formaður Føroya Lærarafelags í Skúlablaðnum

Randi Jacobsen

Í mai mánaði í fjør fingi 18 lærarar prógv sum orðblindalærarar. Í dagsins samfelag verður orðblindni ella dysleksi mett sum ein álvarsligur meinbogi fyri viðkomandi persón, í gerandisdegnum og í samband við útbúgving. Skerdir førleikar eiga í minst møguligan mun at forða fólk í at fáa útbúgving og arbeiði, og tí er ljós umsíðir varpað á orðblindni. Ikki minst tí at mann veit, at rætta frálæran kann minka munandi um

vansarnar, ið standast av vantandi lesi- og skriviførleikum. Tað er av sonnum eitt frambrót, at eftirútbúgvingin var framd.

Ketan leypur

Útbúgvingin hjá orðblindalærarunum var í fyrstu syftu ætlað at gera lærararnar betri førar fyri at undirvísa ungdómi og vaksnum. Har er tørvurin sjónligast.

Orðblindalærararnir hava longu undirvíst í miðnáms-skúlum og kvøldskúlum kring landið.

Seinasta summar og aftur

í ár skipa orblindalærarar fyri lesi- og skrivilegu – summar-fuglalegu - fyri børnum í 3., 4. og 5. flokki. - - Einstakir fólkaskúlanæmingar hava eisini verið tilmeldaðir kvøldskúlanum, men her er tað, at ketan leypur av. Fólkaskúlanæmingar eiga at fáa frálæru í fólkaskúlanum og ikki í kvøldskúlanum, skrivar Herálvur Jacobsen.

Tað hevur ongantíð verið ivi um, at orðblindni eigur at verða staðfest so tíðliga sum til ber, og at serkøn hjálp eigur at verða veitt beinanvegin, um orðblindni er staðfest.

Hjá alt ov nógvum hevur skúlagongdin verið ein ring uppliving, við lítlari úrtøku, tí skúlin higartil ikki hevur havt neyðugu førleikarnar at staðfesta og veita orðblindum røttu frálæruna.

Børn mugu undirvísast

– Orðblindalærararnir eiga at sleppa inn í fólkaskúlan. Í øðrum londum verða børn kannað sum trý ára gomul fyri m.a. orðblindni. Vinn-ingurin av slíkum manna-gongdum eigur at verða sæddur í ljósinum av tí, sum átøk seinni kosta samfelagn-

um og ikki minst tí einstaka.

– Sjálvandi standa skúli og serliga foreldur í eini truplari støðu, tá varhugi er av orðblindni ella at orðblindni er staðfest, samstundis sum eingin tímaáttan er til orðblindalærarar í fólkaskúlanum. Her má vend koma í, og fyribilsloysnir, sum at beina fólkaskúlanæmingum til kvøldskúlan, kann ikki góðtakast, skrivar Herálvur Jacobsen.

randi@sosialurin.fo